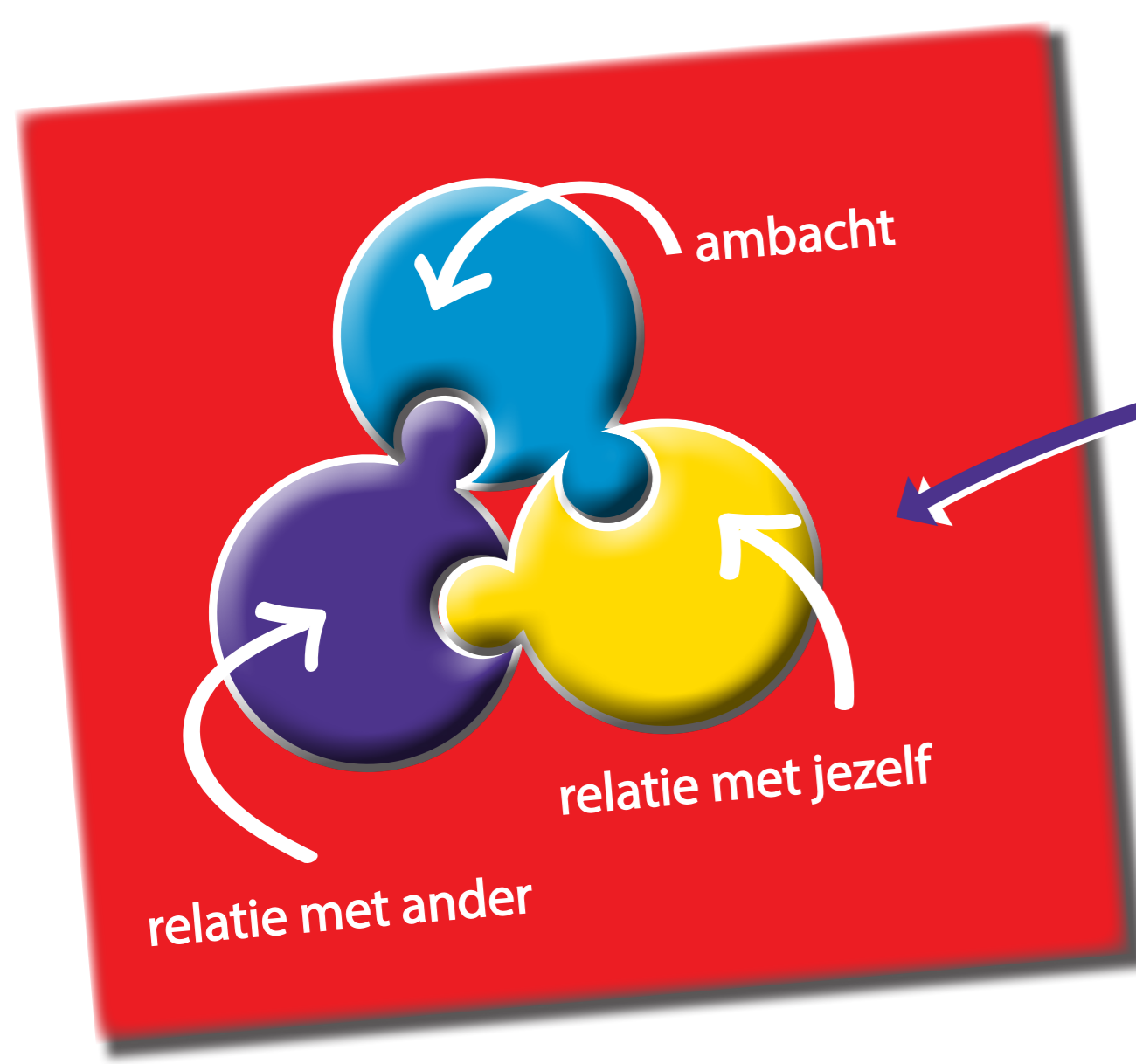

De leerwerkkaarten in het kort:

- de kaarten spiegelen thema's die we binnen de lerende organisatie STAIJ van belang vinden.
- zijn gericht op dat wat we wenselijk vinden en duiden een verwacht professioneel niveau.
- zijn situationeel inzetbaar in alle geledingen van de organisatie.
- zijn inzetbaar bij individueel leren, teamleren en organisatieleden.

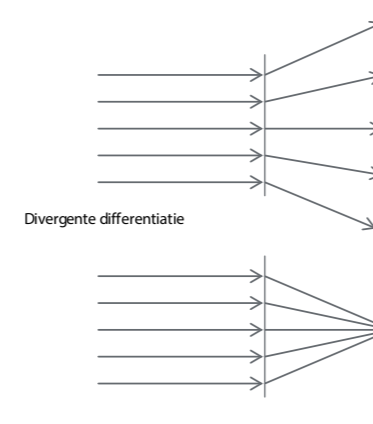

Convergente differentiatie.
Uit onderzoek blijkt dat convergente differentiatie leidt tot de hoogste resultaten mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Wat is differentiatie?

Een definitie van Bouwman (2013): "Differentiatie is het nemen van maatregelen waarmee de leerkracht tegemoet komt aan de verschillen tussen leerlingen" (p. 18).

Onder verschillen verstaat zij zowel pedagogische als didactische verschillen. Ook maatregelen worden breed opgevat; tijd, doelen, instructie en leerstof.

Figuur 1 Convergente en divergente differentiatie

Tabel 1 De verschillen tussen convergente en divergente differentiatie.

	Convergente differentiatie	Divergente differentiatie
Doelen	Een opvallende gemeenschap of één of twee specifieke doelen	Een leerling behaalt de voor hem gedefinieerde doelen
Leerstof	De leerlingen doelen op de zelfde leerstof	De leerlingen doelen op de zelfde leerstof op eigen tempo
Instructie	De leerkracht geeft de instructie in klaslokaal en in groepjes (of individueel)	De leerkracht geeft de instructie in individuele instructie en aan kleine groepjes
Organisatie	Zwakke leerlingen krijgen meer tijd voor de leerstof	Er wordt veel zelfstandig geleerd

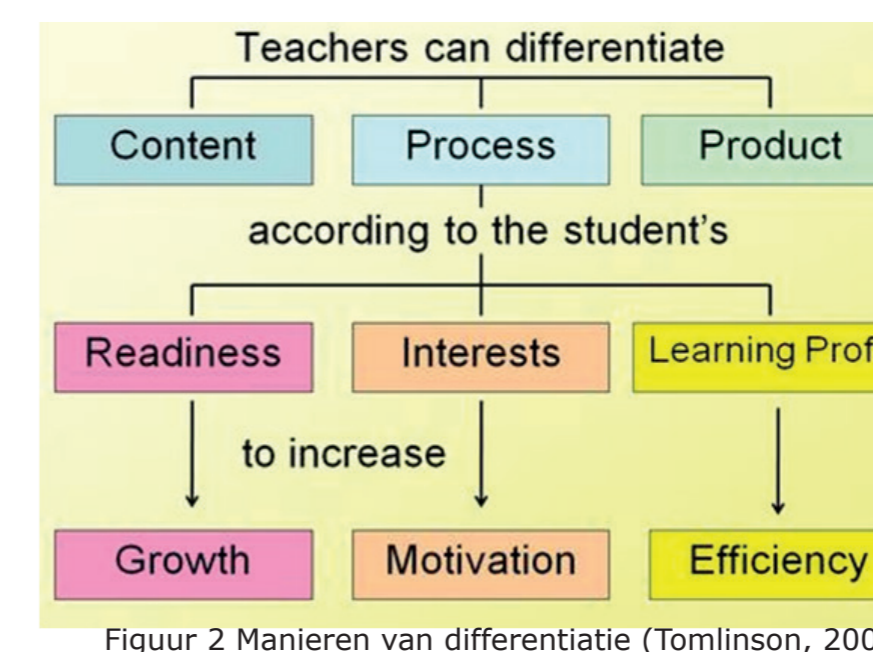
Daarna worden de kinderen bij de verwerking in groepen ingedeeld, waarbij het van belang is dat deze groepen niet te statisch zijn en niet altijd homogeen. Als zwakke kinderen namelijk altijd bij elkaar worden neergezet profiteren zij minder van de anderen en blijft hun niveau lager. Dan liggen ook de lage verwachtingen en lagere doelstellingen op de loer waardoor de motivatie van deze kinderen zal afnemen. Ook monitoring van de leerlingen en effectieve instructie is van belang om optimaal om te gaan met de verschillen tussen kinderen.

Soorten differentiatie.

Grofweg bekeken kan je differentiëren op drie manieren: inhoud, product en proces (figuur 2). Het gaat dus om verschil in de content van de les (het 'wat') en/of het eindresultaat en/of de manier waarop (het 'hoe'). Van belang is dat je de kinderen laat kiezen door rekening te houden met de algemene beginsituatie (readiness) of met de interesse van het leerling of met zijn leerprofiel/stijl (Tomlinson, 2001).

Dit is mede afhankelijk van welk doel je hebt: leeropbrengst verhogen (growth), vergroten van motivatie of efficiënter leren (efficiency).

DIFFERENTIATIE

Figuur 2 Manieren van differentiatie (Tomlinson, 2001).

Je kunt tijdens de voorbereiding aan verschillende knoppen draaien om een les of opdracht meer af te stemmen op de verschillende kinderen. Zo kun je de opdracht meer open of meer gesloten geven. Of variëren in complexiteit, concreetheid, structuur, afhankelijkheid, snelheid, e.d. (zie figuur 3). In figuur 3 is een voorbeeld te zien waarin de planner wordt gebruikt. Hierin kun je met een schuif (= groene streep) variëren tussen bijvoorbeeld concreet materiaal en abstract materiaal.

Van betrekking tot	Concreet	Abstract
Ideën, materialen, representaties	Concreet	Abstract
Bronnen, problemen, onderzoek, vaardigheden, doelen	Eenvoudig	Complex
Richting, oplossingen, problemen, benaderingen, relaties	Een facet	Meerdere facetten
Oplossingen, beslissingen, benaderingen	Meer structuur	Minder structuur
Planning, design, monitoring	Minder zelfstandig	Meer zelfstandig
Stappen in studie, in gedachten	Langzaam	Snel
Informatie, ideeën, materialen	Basis	Verdiept

Figuur 3 Planner om lessen te differentiëren (Tomlinson, 2001).

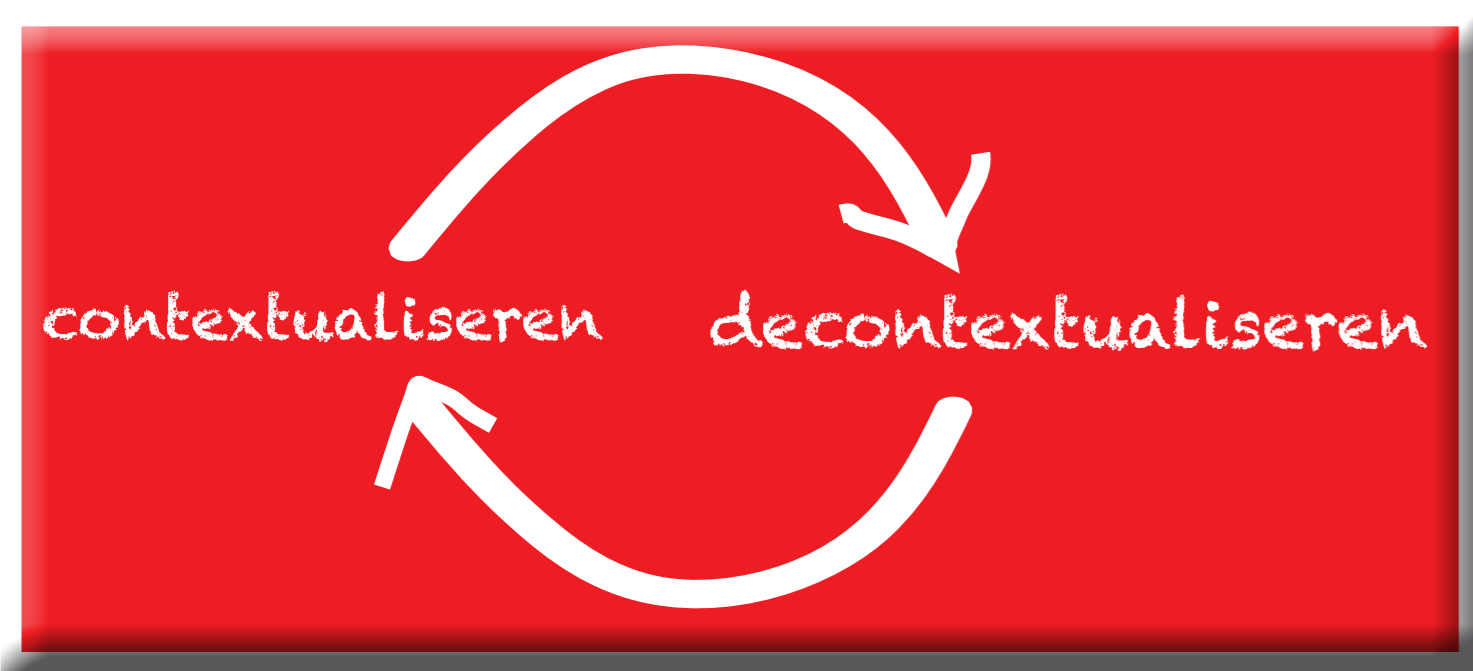
Organisatie van differentiatie.

Bosker (2005) onderscheidt externe en interne differentiatie. *Interne differentiatie* betekent dat de differentiatie binnen de klas plaatsvindt. *Externe differentiatie* is de differentiatie die hierbovenuit stijgt op schoolniveau (groeps-overstijgend) of structuurniveau (s.b.o./s.o. versus regulier onderwijs). Voorbeelden van externe differentiatie zijn de klasoverstijgende reken- en leesgroepen of de werkgroepen (bijvoorbeeld bij techniekonderwijs).

Opdracht:

- Ga na wat de verschillen tussen de kinderen zijn qua niveau, interesse en tempo, e.d.. Bedenk voor drie verschillende lessen drie manieren van differentiatie (inhoud, proces, product). Gebruik de planner (figuur 3) om je les te maken. Bedenk ook welk doel je hiermee hebt en hoe je de differentiatie kan en wilt organiseren.
- Evalueer met je mentor aan de hand van werk van de kinderen.

Literatuur:
Bosker, R. (2005). *De grenzen van gedifferentieerd onderwijs*. Groningen: Universiteit van Groningen.
Bouwman, A. (2013). *Differentiëren is te leren*. Amersfoort: CPS.
Tomlinson, C. (2001). *How to differentiate in a mixed-ability classroom*. Alexandria: ASCD.
Vernooij, K. (2009). *Omgaan met verschillen nader bekeken*. Retrieved from <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/omgaan-met-verschillen-nader-bekeken-wat-werkt>

Leren op de werkplek (Onstenk, 2002):

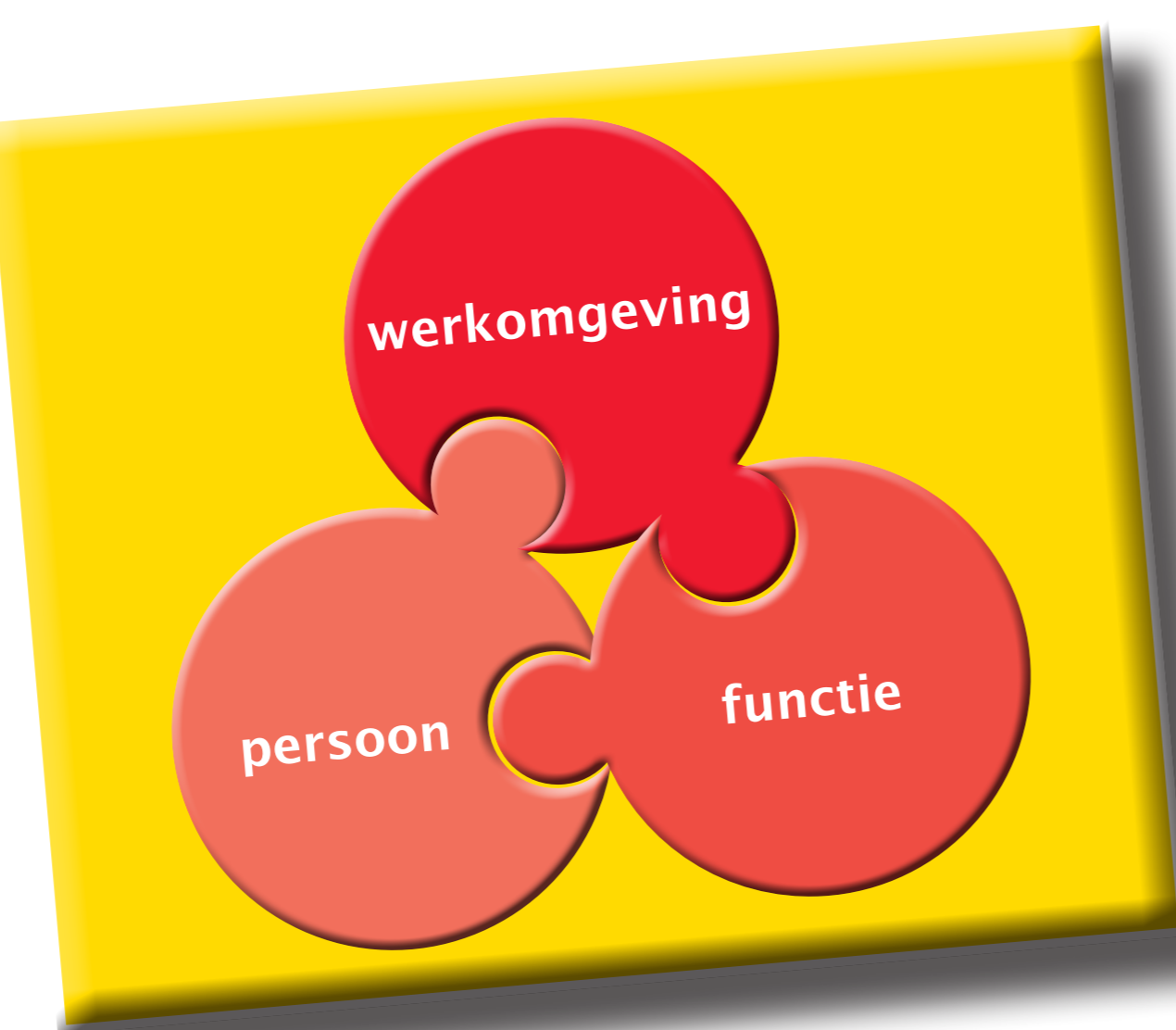
De sociale omgeving, de aard en inhoud van het werk en de beschikbaarheid van informatie.

Affordance (Bilett, 2001)

Uitnodigende kwaliteiten van de werkplek.

Item vijf manieren van leren (Hermanussen, De Jong, Wierstra en Thijssen 2000):

- Concreet ervaren
- Reflectief observeren
- Abstract conceptualiseren
- Actief experimenteren
- Regulatie

"Ze helpen bij het plannen en bij de reflectie. Soms denk ik, verhip, dat heb ik niet gedaan en daarom ging het misschien minder goed en ook andersom, dus oh dat ging goed en dan lees ik op de kaart waarom dat het goed ging" (student 1).

"Ik heb vier kaarten gebruikt. Ik heb ook de bronnen gelezen en ben door de kaarten verder in boeken gaan lezen. Er was dus eerst een probleem bij mij en dan heb ik de kaart gebruikt en ben ik verder boeken gaan pakken" (student 2).

